

aldus in: „Maar natuurlijk heeft ook de Kerk in al hare handelingen te toonen, dat zij niet louter en alleen een bestuurslichaam, een rechterlijk college, maar vóór alles de „moeder“ is, die tot plicht heeft hare „kinderen“ zielkundig te verstaan en met wijsheid en takt te regeeren. Van dit standpunt gezien, rijst de vraag, of de Classisale en Synodale vergadering genoegzaam gerekend heeft met de volgende feiten. Ten eerste, dat het in dit geding gold een dienaar des Woords, levend in het sterk bewustzijn van een hooge roeping en uiterst gevoelig voor wat hem daarin zou kunnen hinderen. Ten tweede, dat deze dienaar des Woords in al de jaren van zijn arbeid ongerept was in belijdenis en wandel. Ten derde, dat hij als één van de meest sprekende vertegenwoordigers eener nieuwe strooming in ons kerkelijk leven, meermalen aan onbillijke beoordeelingen heeft blootgestaan“ (bl. 9, 10). En dan worden nog twee „feiten“ gememoreerd.

Aan de kerk wordt hier dus „vóór alles“ een paedagogische taak toegekend.

Zij moet haar „kinderen“, in dit geval de dienaren des Woords, zielkundig trachten te verstaan en met wijsheid en takt regeeren.

Konkreet genomen had de Classis alzoo met het karakter van Dr Geelkerken rekening moeten houden en hem met wijsheid en takt moeten „regeeren“.

Dat is maar niet een konklusie, die wij trekken, doch die de schrijvers zelf trekken. Op bl. 12 leest men: „Handelde zij als „moeder“, toen zij haar „zoon“ op de door haar aangevoerde gronden suspect verklaarde? Heeft zij bij deze daad, en ook bij haar verder onderzoek als een „wijze“ moeder genoegzaam rekening gehouden met het speciale karakter van dit „kind“?

Is het met deze beschouwing wel in orde?

Als de Classis ten opzichte van de dienaren des Woords een paedagogische taak heeft, wordt daarmee uitgesproken, dat de dienaren feitelijk onmondig zijn.

Immers, alleen zij, wier opvoeding nog niet voltooid is, zijn voorwerp van paedagogie.

En slimmer wordt het, wanneer er bij gevoegd wordt, dat de Classis over Dr Geelkerken heeft te regeeren, zij het dan ook met wijsheid en takt.

Wij gelooven, dat hierdoor aan de positie van dien dienaar des Woords ernstig wordt te kort gedaan.

Deze zou op die manier veel van zijn zelfstandigheid inboeten.

Hierdoor zou wel niet een hiërarchie, maar dan toch een matriarchie in de kerk worden ingevoerd.

Dat kan op grond van de Schrift nooit worden verdedigd.

Dat moet in strijd geacht met de beginselen van ons Gereformeerd kerkrecht.

Elke gedachte, alsof een Classis de bevoegdheid zou hebben om, op welke wijze dan ook, te heerschen of te regeeren, dient uitgebannen.

Zij mag niet één dienaar des Woords, ook Dr Geelkerken niet, voor een onmondige houden.

Voor al mag zij den eenen dienaar niet boven den anderen voortrekken.

Zelfs in een gezin werkt dat nadeelig. Daarom, ook op het standpunt der schrijvers, mag moeder Classis niet voor een bepaald kind voorliefde koesteren.

En toch eischen de vijf predikanten dat.

Zij maken blijkens de door hen aangevoerde „feiten“ onderscheid tusschen dienaren, die leven in het sterk bewustzijn van een hooge roeping en anderen.

Mag een Classis dat officieel konstateeren?

Zou zij door op grond hiervan een uitzonderingsmaatregel op Dr Geelkerken toe te passen andere dienaren des Woords niet blameeren?

Is het haar geoorloofd een „kind“-dominee te ontzien om zekere „uiterst(e) gevoeligheid“ en om zijn „speciaal karakter“?

Dan zouden wij in de kerk krijgen een aanheming des persoons.

Maar daartegen wordt in de Schrift juist dringend gewaarschuwd.

Alle predikanten hebben recht op gelijke behandeling.

Als tweede karakteristiek „feit“ vermelden de schrijvers, dat „deze dienaar des Woords in al de jaren van zijn arbeid ongerept was in belijdenis en wandel“.

Maar is dat heusch karakteristiek?

Is dat iets speciaals van Dr Geelkerken?

Mag dat — dank zij Gods genade — niet getuigd van meer dan 99 percent van onze predikanten?

Waarom zou Dr Geelkerken dan een speciale behandeling verdienen?

Wat heeft dit te maken met „zielkundig verstaan“?

De schrijvers bewijzen hier waarlijk te veel en daarom bewijzen zij niets.

Het derde „feit“ stelt Dr Geelkerken voor als een der „meest sprekende vertegenwoordigers van een nieuwe strooming“.

Hoe?

Heeft de Classis bij de beoordeeling van recht-

zinnigheid met stroomingen te rekenen of eenvoudig met de belijdenis?

Misschien werpt iemand tegen: dat bedoelen de schrijvers ook niet. Zij spreken van onbillijke beoordeelingen, waaraan Dr G. als een van de meest sprekende vertegenwoordigers van een nieuwe strooming heeft blootgestaan.

Toch komt dit op hetzelfde neer.

Het is zeer wel mogelijk, ja hoogst waarschijnlijk, dat Dr G. aan onbillijke beoordeelingen heeft bloot gestaan, ofschoon voorzover wij weten de Classis nooit in de gelegenheid is geweest dit officieel vast te stellen.

Maar ook in dat opzicht vormt Dr G. geen uitzondering.

Aan onbillijke beoordeelingen blootstaan, dat is helaas nu eenmaal het lot van iederen predikant.

Het partikuliere van Dr G. zou dan ook alleen hierin kunnen schuilen, dat hij die onbillijke beoordeelingen onderging als een „der meest sprekende vertegenwoordigers eener nieuwe strooming“.

En of Dr G. dit inderdaad is, staat niet aan de Classis om uit te maken.

Er zijn verschillende „liggingen“ en stroomingen in onze kerken, maar een Classis heeft ze lustig en rustig te laten stroomen, zoolang zij voortstuwten in de bedding van de Gereformeerde belijdenis.

Maar voor zekere beweerde nieuwe strooming eenige voorkeur scheppen en haar mogelijke openbaarding door een bevoorrechte behandeling van een predikant, die heet een harer meest sprekende vertegenwoordigers te zijn, is haar niet toegestaan.

Zij heeft ervan uit te gaan: Eén is uw Meester en gij zijt allen broeders.

Zoo hebben dan alle predikanten er aanspraak op met hetzelfde respect door een meerdere kerkelijke vergadering te worden behandeld.

Het psychologisch en paedagogisch argument, dat feitelijk eerbiediging van den een boven den ander bepleit, dient ter wille van de rechtvaardigheid te worden uitgeschakeld.

Wat wel van de kerk mag worden gevorderd, is, dat zij iederen predikant, omtrent wien zij een zaak in behandeling neemt, met lankmoedigheid tegentrede.

En nu geven de schrijvers van „ons aller moeder“ toe, dat het daaraan de Classis niet heeft ontbroken. Zij zeggen: „Het zij verre van ons de goede bedoelingen van de Classis ook maar eenigermate in twijfel te trekken. Wij meenen, dat de broeders, die in dit geding de leiding hadden, recht hebben op waardeering voor den ernst en het geduld, waarmede zij gedurig gepoogd hebben de zaak tot een bevredigende oplossing te brengen“ (bl. 11).

Van een „nieuwe strooming“ gesproken...

Enkele malen komen de vijf predikanten daarop terug.

Het wekt stellig het interesse, wat zij daaronder verstaan.

Om het goed recht van de „nieuwe strooming“ duidelijk te maken, gaan zij zelfs terug tot op den apostolischen tijd. „Zelfs de apostolische kerk kende deze groeistormen, en hoe droevig ook op zichzelf het conflict was tusschen de beide apostelen, Paulus en Petrus, ten opzichte van de oud-testamentische kwestie (Gal. 2), het sterk geprononceerde verschil in geestesgesteldheid en beschouwing gaf niemand aanleiding tot den wensch één van deze mannen, met de hun volgende groep, uit de kerk te zien verdwijnen“ (bl. 7).

Dit voorbeeld is al zeer ongelukkig gekozen.

Prof. Lindeboom beschouwt dit het liefst als een vergissing of een verschrijving. „Een en al vergissing: Lees slechts wat er staat in Gal. 2. Geen woord van „conflict“ uit kracht van „verschil“ in beschouwing, van deze mannen met de hun volgende groep! Paulus en Petrus waren het volkomen eens ten opzichte van de gelijkheid der Christenen uit de Joden en uit de heidenen (wat men ook liever niet „de oud-testamentische kwestie“ noemt)... 't Was geen conflict van overtuigingen, van exegetisch, dogmatisch of historisch-theologisch inzicht, maar een botsing van overtuiging en wandel, in één en denzelfden persoon... Tot eer van Petrus zij opgemerkt, dat hij die pijnlijke strenge bestraffing in 't midden van joden- en heiden-christenen zwijgend heeft aanvaard“.

Aan deze uitnemende opmerkingen hebben we niets toe te voegen.

Maar de schrijvers geven vervolgens ook als voorbeeld het verschil tusschen Supra- en Infralapsaristen, en dat tusschen Afscheidenen en Doleerenden.

Evenwel valt o.i. ook hier geen parallel te trekken.

Want wat Supra- en Infralapsaristen wilden, stond duidelijk afgetekend. Ook vielen de groepen van Afscheidenen en Doleerenden in het eerst zonder vrees voor mistasten te onderscheiden.

Maar daarvan schijnt bij de „nieuwe strooming“, waarop de schrijvers zich beroepen, geen sprake te zijn. Zij toch laten er zich aldus over uit: „In de plaats nu van de denk- en leervariëteit, die tusschen de groepen der Doleerenden en Afscheidenen bestond, teekent zich in de laatste jaren

een nieuw verschil in geestesrichting af, dat zijn oorsprong heeft in de verhouding tot enkele belangrijke vraagstukken, mede onder invloed van de groote cultuurbeweging dezes tijds aan de orde gesteld. Het is zeer moeilijk deze variëteit duidelijk te omschrijven, bijaldien zoovele verschillende factoren gelijktijdig inwerken tot het ontstaan van een zich onderscheidende strooming in het kerkelijk leven, en, helaas, zich ook tot deze richting rekenen sommigen, die duidelijk toonen, noch onze kerk, noch onze beginselen lief te hebben. De eene groep mag echter aan de andere, zoolang de Belijdenis onaangetast blijft, niet een blaam opleggen van rationalisme en conservatisme, noch omgekeerd van wereldgelijkvormigheid of Ethische tendenzen; al geven sommige excessen beiderzijds wel eens aanleiding tot gegronde kritiek“ (bl. 7).

Alzoo: de vijf predikanten achten het „zeer moeilijk deze variëteit duidelijk te omschrijven“.

Heel anders dus als bij de Supra- en Infralapsaristen.

En: tot deze richting rekenen zich helaas „sommigen, die duidelijk toonen, noch onze kerk, noch onze beginselen lief te hebben“.

Logisch geredeneerd, zou daarop moeten volgen: de kerk neme daarom de grootste omzichtigheid tegenover de „nieuwe strooming“ in acht en zie toe, dat de sommigen die duidelijk toonen noch onze kerk noch onze beginselen lief te hebben, niet in haar midden worden de doode vliegen, die de zalf van den apotheker stinkende maken.

Maar neen, heel slap vervolgen de schrijvers: de eene groep mag echter aan de andere, zoolang de Belijdenis onaangetast blijft, niet een blaam opleggen.

Tot waakzaamheid wordt de kerk niet aange-maand.

Nu meene men niet, dat wij vijandig tegenover de „nieuwe strooming“ staan.

Wij zien de zaak heel anders.

Er worden tegenwoordig tal van ideeën verkondigd binnen onze kerken, waarvan men vroeger zoo niet hoorde.

Voorzover ze voortvloeien uit een hooghouden van de eere Gods, roepen wij ze een hartelijk welkom toe.

Eenvormigheid worde nooit de vloek van ons Gereformeerde leven.

Maar wij moeten er dan ook zekerheid van hebben, dat Gods eer er door gezocht wordt en daarom moeten zij den toets van Schrift en belijdenis kunnen doorstaan.

Omdat de eenheid tusschen die ideeën niet aan te wijzen valt, spreken we liever niet van een „nieuwe strooming“, maar toetsen wij alle ideeën één voor één.

En vooral omdat er nieuwe ideeën worden aangeprezen door zulken, „die duidelijk toonen, noch onze kerk, noch onze beginselen lief te hebben“ kan met oppervlakkige toetsing niet worden volstaan.

Ook zijn we er niet gerust op, dat allen, die zich „onder invloed (stellen) van de groote cultuurbeweging dezes tijds“ zich allen wel klaar bewust zijn, dat niet de cultuurbeschouwing onze Schriftbeschouwing, maar omgekeerd onze Schriftbeschouwing onze cultuurbeschouwing moet beheerschen.

Daarom nemen wij liever elk geval op zichzelf.

Wij vinden het dan ook erg jammer, dat de schrijvers van „ons aller moeder“ den naam van Dr Geelkerken koppelen aan een strooming, die zeer moeilijk te omschrijven is en waartoe sommige vreemde elementen zeggen te behooren.

Bilijkheid brengt mee zijn zaak volkomen op zichzelf te beschouwen.

Hij mag niet naar een zoogenaamde „nieuwe strooming“ worden beoordeeld.

En een zoogenaamde „nieuwe strooming“ mag niet naar hem worden beoordeeld.

Overigens zouden wij, wilden wij het tegenwoordige verschil van geestesrichtingen binnen onze kerken eenigermate analyseeren, een niet te magere brochure noodig hebben.

Ook deze zaak lijkt ons weer veel ingewikkelder, dan „ons aller moeder“ zich voorstelt.

Al onze bezwaren tegen deze brochure uiteen te zetten, is niet doenlijk.

Maar wat wij niet mogen laten passeeren is de kritiek, welke daarin geoeffend wordt op de Onderzoekvragen, bij onze lezers welbekend.

Opdat men ons goed begrijpe en niet meene, dat wij ons geroepen voelen de Classis te verdedigen (wat zijzelf zeer wel kan) willen wij eerlijk bekennen, dat ook wij aanmerkingen op deze vragen hebben.

Indien wij ze hadden moeten opstellen, zouden zij zeker in menig opzicht anders zijn geformuleerd.

Wij willen nog verder gaan en ook te kennen geven, wat wel onze grootste aanmerking is: wij vinden enkele vragen omslachtig.

Dal bracht de methode mee, welke de Classis meende te moeten toepassen.

Zij volgt de preek-coupage van Dr G. op den voet.

Doch toen de hoogleeraren advies uithrachten,